НАРОДНА СКУПШТИНА

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ О РАДУ СРПСКЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

ИЗЛАЗИ СВАКИ ДАН ЗА ВРЕМЕ СКУПШТИНСКОГ РАДА

ПРЕТПЛАТУ ПРИМА СРПСКО-КРАЉЕВСКА ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА И СВЕ ПОШТЕ У СРБИЈИ

ЦЕНА ЈЕ ЛИСТУ ЗА ЦЕО ОВАЈ САЗИВ:

ЗА СРБИЈУ . . . . . 5 ДИНАРА

ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ ТОЛИКО ИСТО С ДОДАТКОМ ПОШТАРИНЕ

УРЕЂУЈЕ СЕКРЕТАР СКУПШТИНСКИ

РАНКО ПЕТРОВИЋ

БРОЈ 70 ПОНЕДЕЉАК 30 АВГУСТА 1893 ГОДИНА III

52 САСТАНАК

7 августа 1893 у Београду

ПРЕДСЕДАВАО ПРЕДСЕДНИК,

Павле Вуковић

СЕКРЕТАР,

Љуб. Јоксимовић

(НАСТАВАК)

(О „Делиграду“, Мих. Стојаковић).

На Делиград сваке године држава наша више троши 30—40 хиљада, него што се од њега добије. И сад: шта држава губи, кад Делиград поклања друштву? Држава губи штету од 30—40 хилада динара, и онда зар ми да не дамо, да држава скине с врата губитак један, од кога би бродарско друштво без сумње створило користи или бар штету знатно умањило, пошто би и руковање и администрација њиме то потпомогла. Сем тога баш и да су Бог зна какве користи од Делиграда, па ипак држава има рачуна, да га друштву уступи, јер она гарантује друштву за интерес 6% на уложени капитал, и: ако би друштво што добило, добила је тиме и сама држава, јер у том случају она не би имала ништа доплаћивати, а то јој је још једна корист више. На кратко да кле: држави је у интересу, да уступи Делиград друштву и због штете, коју од њега има, и због обвеза, које према друштву има. Интереси државе и интереси друштва овде се лепо уједињују. И зар ми само за то, што се од нас тражи, да дамо нешто најпре, требамо рећи, „е па не дамо“ и ако то наше „не дамо“, нас штети. Не, господо! То би било погрешно. То би изгледало, као, кад су ономе, што се давио тражили да пружи руку да га изваде, а он научен, да ништа не да, није ни руку дао, него се удавио. Ја мислим, да, кад је у интересу и друштва и државе, да Делиград пређе друштву у својину, немамо разлога то не одобравати, и ја ћу гласати за одборски извештај, као кориснији и по државу и паробродско друштво, које нам је тако потребно и које има само патриотски задатак.

Мил. Ђурић — Кад се први пут појавио предлог, да се установи бродарско друштво, знам, да је Народна Скупштина прожета ширим идејама, прихватила то оберучке, и била за то, да се то удружење образује. А за што то? Ми знамо колико је жртава стало нас, док смо ми извојевали себи право, да имамо Саву и Дунав, као српске пловне реке, и кад смо ми то право стекли, ми видимо, да тим чисто српским рекама плове туђе лађе са туђим барјацима. И ја мислим, да сад не би био нико против тога, те да ми имамо наших лађа са српском тробојком, те да се види и ту да српски народ живи и да још у њему живи она мисао, да ће нашој поджармљеној браћи осванути дан ослобођења, а не да се ми и даље потуцамо од немила до недрага, по нашим водама, а на туђим лађама под туђим барјацима, као што смо то више пута имали прилике, и да наши људи, путујући тим страначким лађама вазда слушају језик, који никако не разумеју.

И српска држава пре 20 и неколико година појимала је ту незгоду, па је и набавила ову лађу, која носи назив „Делиград“. И сећајући се на славне успомене, које Срби имају, сећајући се имена Делиградовог, ја мислим, да не би међу нама никога било, који би био за то, да српски Делиград не носи више српску заставу. Многи од господе предговорника веле, да је штета поклонити 15 и 20 хиљада динара. Господо, ја држим да то није никаква штета, кад човек има на уму користи, које ће отуда да има.

Наш народ послао нас је као кметове, попове, или трговце, да му његове тековине чувамо, да га од зла браним и да ширимо ону велику српску мисао уједињења Српства, и кад ми прихватимо овај предлог финансиског одбора онда ми прихватамо и одазивамо се нашем завету и дужности и показујемо да смо синови својих славних предака. Ја знам, како је тешко било 186? године, кад сам ја био ђак, превлачити пушке из Румуније, а да смо ми онда имали наше лађе, онда би то било много лакше. Међу тим ми, господо, заборављамо вазда на овакве случајеве, у којима би нам веома корисно послужиле овакве установе. Верујте, господо, да је у Делиграду сама машина могла да кошта до 120 хиљ. динара, а шта ми сад радимо? Ми дајемо тај Делиград бродарском друштву, а оно ће променути машину и удесити на Делиграду све, т. ј. дати му нов живот, како би он могао послужити и држави и друштву, и са обзиром на то, што је то прва српска лађа, која има да се бори са конкуренцијом мађарског паробродског друштва, ми не смемо да дозволимо да страна конкуренција првих дана потуче те наше лађе и да их на тај начин убије, те да их нестане.

Ви се сећате, господо, како је било ономад, кад је дошла прва лађа нашег бродарског друштва, да је изашло и старо и младо да види ту српску лађу, и зар Народно Представништво може да дозволи, да се српска тробојница не проноси Савом и Дувавом. Ја мислим, господо, да нема никог међу нама, који ће то хтети. И ја мислим, да је г. министар привреде учинио са свим умесно, што је поднео тај предлог и Народна Скупштина треба да прихвати предлог одбора, а ја знам, да ће и г. министру бити мило и драго, кад Народна Скупштина реши, да се „Делиград“ да српском удружењу. Само тим начином наше ће удружење моћи јуначки да сузбије страну

конкуренцију и да потпомаже нашим националним, државним и трговинским интересима наше земље. Дакле, ја мислим да треба да усвојимо предлог финансиског одбора. (*Одобравање, вичу: „живео“*).

Тома Бојичић — Питање о „Делиграду“, господо, нема никакве сумње, да ли га треба дати паробродском друштву на вачин, како је г. министар казао у своме предлогу, или онако, како се у извештају одборском каже. Ја мислим, да било једно или друго ми ту нећемо много изгубити. И ја појмим ту дужност паробродског друштва, али не могу дозволити што је пало оно неколико речи о „Делиграду“, како он није више за нашу државу. Па лепо, господо, кад он није за нашу државу, он није ни за паробродско друштво. Један од гг. предговорника казао је, да је „Делиград“ учинио штете, ја то не признајем; други је пак говорник казао, да ми имамо штете годишње од „Делиграда“ 30.000 динара и то не стоји. Ми сви знамо, да је нама „Делаград“ добро послужио, послужио је највише за војне потребе, и он је нама највише послужио с те стране, па кад је он могао бити добар за војску, и њене потребе, онда је он нама учинио услугу а не штету. За то ја не могу наш „Делиград“ назвати штетним, као што су овде нека господа износила. Да не би даље о томе говорио, ја мислим, да је г. министар привреде добро појмио ту ствар и да је све ове околности имао у виду, кад је овај предлог пред Народну Скупштину изнео. Сад зашта финансиски одбор каже, да ово треба дати као поклон, налазим, да томе нема места за то, што сви знамо, да је ово паробродско друштво акционарска установа и установљено у доброј цељи, али њему је држава гарантовала приход са 6% интереса, и то је главни основ, којим хоћемо да подигнемо наше бродарско друштво, а „Делиград“ неће му ништа помоћи. Па каже се, да ће конкуренција сатрти наше бродарство, па ако је то истина, онда ми за цело са оваквом једном мером нећемо одклонити ту конкуренцију.

Са тих разлога ја ћу да гласам за мишљење г. министра народне привреде, како га је он поднео.

Риста С. Поповић — Господо, г. Никодије Милетић казао је, да сам ја казао, да ће држава имати да плати мање дефицита друштву, ако уступи „Делиград“ томе друштву, па каже, да ће друштво имати користи од тога. Па кад је тако, онда, вели, био „Делиград“ плаћен или неплаћен, он ће држави отклонити тај дефициг и у једном и у другом случају. Г. Никодије је рђаво рачунао. Мање доноси прихода један предмет, кад се купи, него кад се добије на поклон, јер, кад се добије на поклон, онда што год заради, то је чиста добит и чист приход друштву, и према томе, тај његов разлог отпада. Ово, што је г. Тома Бојичић казао, да „Делиград“ не чини држави штету, него услугу, то је било првобитно, тако, у тој је цељи он и купљен. Он није купљен да врши некакве трговинске послове, него је узет за случај војних потреба и он је заиста у томе погледу учинио велику услугу држави. Казао сам да од њега оваквог, какав је сад, држава нема никакве користи, већ на против има штете. Да је то тако, доказ је, што он сваке године 20—30.000 динара доноси штете држави Кад се појавило сад ово удружење, које је српска држава гарантовала, онда нема потребе за тај „Делиград“, кад већ постоји друштво, које ће да чини држави услугу, кад год јој затреба. Држава је пак дужна да у сваком погледу потпомаже то друштво и да му чини извесне уступке. Па и „Делиград“ за државу нема више потребе, па ако би и даље остао у својини државној не би јој био од користи већ од штете. Каже се даље, како је могао одбор да предложи, да се дâ на поклон друштву, кад на то није пристао г. министар. Ја верујем, да је и г. министар био руковођен овим истим разлозима, кад је поднео овај предлог, којима је био руковођен и финансиски одбор, али да је он предложио овако, као што је одбор, ми бисмо онда подигли триста чуда на њега и казали бисмо, да он то чини из ових или оних побуда. С тога оно, што није могао да учини г. министар народне привреде, то треба да учини Народна Скупштина. То није велика ствар од 20—30.000 динара, кад је у питању једно друштво, које има да чини држави услуге и користи.

Марко Петровић — Ја сам мислио, да не говорим о овом питању за то, што сам рачунао, да неће ни један посланик имати ништа да примети против овако разложног мњења одборског, али, кад се чак почело да сумњичи, да су у ово мишљење одборско уплетени и лични рачуни, ипак узимам реч и изјављујем овде, да је одбор финансијски врло правилно и коректно схватио своју дужност и одазвао се својим патриотским дужностима према интересу земље. „Делиград“ је могао некад доносити веће користи и доносио је већу корист, и кад би тада био намењен за услуге само трговинске, он би их и тада, док је био у добром стању и доносио. Ако би данас од њега то тражили, од оваквог, какав је сад, онда нам он не би могао доносити не само никакву ренту на утрошени на њега капитал, но би нам он правио и дефицит, што тврде рачуни буџетски по томе за свих прошлих 15 година. Он је био намењен за велике државне услуге и чим је то престало, он је почео да доноси више материјалне штете но користи, и ми, који смо претресали буџет за последњих 15 година, ми знамо колико је било издатака на оправку његову, и ово, што од њега имамо штете био би јак разлог, да га уступимо друштву и кад не би било других и претежнијих патриотских разлога за то. Али ипак не мислите и немојте рећи, да ће и друштво имати штете од њега, он ће друштву доносити и користи. Друкчије се рукује, где нема болећивости, где се посао врши по званичној дужности. Ми видимо како стоји с државним зградама, оне су испуцале, са шумама, оне су начете и исечене, то је за то, што нема болећивости код оних, коме је њихово чување и старање поверено, него њима рукују плаћени органи, који своје примају и тада, када њихов посао држави и народу не доноси никакве користи. Тај случај неће бити кад „Делиграду“ поврате стари живот, те да он друштву доноси стварне користи, и из тог разлога, што ће он доносити друштву користи, ја бих гласао за то, да он без икакве наплате пређе у друштвену својину и испуњује дужности, које су намењене друштву бродарском, када се оно основало. У колико друштво од њега буде имало веће користи, у толико је за државу олакшано плаћање дивиденде. Ми треба да помогнемо друштво да сузбије страну конкуренцију и да сузбије друга друштва, а у колико друштво буде доносило већу ренту у толико ће бити прихода и за државу, јер држава има права на половину добити друштвене. Дакле, у једном случају држава ће имати да плаћа, а у другоме више прихода. Према овоме ви ћете схватити, да је одбор добро учинио, што је ово усвојио. Министар је учинио своју дужност, али и Скупштина треба да учини своју, јер она је позванија и од министара да учини издатак на овакав племенити циљ. Ми не смемо дозволити да један министар може имати више патриотизма, него цео народ српски оличен у његовом Представништву, и ја вас молим, да усвојите мишљење одборско, јер ћете тиме чинити своју патриотску дужност према домовини својој, при примању овог питања по предлогу.

Ранко Петровић — Пред нама је извештај одбора, који је у предлогу г. министра учинио измену. Пре, него што бих прешао на саму ствар, молим г. известиоца, да нас извести: да ли је на ову измену одбора пристао надлежни г. минастар; јер по нашем домаћем закону, то се мора у извештају поменути, је ли министар пристао на измену или не, те према томе да знамо, да ли имамо пред собом једну ствар: предлог г. министра, који је ушао у предлог одборски, или не. Дакле, ако хоће г. известилац да буде тако добар, те да нас извести: је ли г. министар ово усвојио?

Известилац — Кад смо овај извештај састављали нисмо се споразумели с г. министром, и ја не знам да ли он пристаје на ову измену или не.

Ранко Петровић — Мени је сад опет непознато, јер се министар није изјаснио пред Скупштином, да ли он пристаје на ову измену или не, али ја ћу претпоставити да он не пристаје, кад до сад није узео учешћа у разговору, прет-

поставићу, да остаје при своме предлогу, како га је поднео, и у том случају, дозволите ми, да и ја кажем неколико речи.

Господо, у напред изјављујем, да сам акционар српског бродарског друштва, и да сам заинтересован за добро овога друштва. Заинтересован сам и за сва остала друштва и установе, које обећавају добра и самосталности нашој отаџбини. Али ипак нећу, чисто не смем да кажем, да је то какав особито велики патриотизам, што сам ја акционар, ја то пре схватам као своју дужност. Речима: патриотизам и патриота ја се не служим у себицу, по моме схватању те речи треба чувати само за ретке свечаности. Што се носи у себицу лако хоће да се поаба, да избледи. С тога, опростите на искрености, ја не радо слушам господу, која врло често и лако употребљују те речи а међу тим ипак нису нашли за потребно да буду чланови овог друштва; пису ни заинтересовали за њ, сигурно хотећи задржавати право себи, да могу бити некакве неутралне судије. Ја нисам овом приликом неутралан судија, него сам потпуно заинтересован за ово друштво, и жао ми је што не могу још уплатити на стотине акција његових.

Али и ако сам акционар, ја сам против предлога одборског. Против предлога сам с тога, што, кад говорим о овоме друштву, не могу а да се не сетим одмах и акција. Акција је ствар врло покретљива, она непрестано путује и ко зна данас, где ми још немамо тих акција и ако је друштво још тако младо. Акционари су најпре записани у списак и тако данас их знамо. који су и где су. Али, кад се акције потпуно уплате, онда акција лети као лак листак хартије по ваздуху, и ко зна, да ли неће једнога дана већина тих акција бити на бечкој или берлинској берзи. А берзански рачуни, берзанске игре познати су већини посланика и о њима не треба сада ни говорити.

Држава наша улаже у то друштво доста, она даје гаранцију од 6% свима акционарима. Осим те гаранције, она друштву чини све могуће повластице, а уверен сам, да ће му чинити те повластице и у будуће. Ако дође до невоље, држава ће дати готов новац из касе државне; а ако би њој, не дај боже, дошло до невоље, друштво ће тако исто учинити услуге држави. Држава ће чинити услуге друштву за то, што се интересује тиме, што сматра да је за државу велика корист, да имамо у земљи таквог друштва, да имамо таквих пароброда, који ће бити чисто српски пароброди. С тога држава сматра за дужност, да помаже то друштво, а држава може друштву и на овај начин помоћи, ако му даде једну своју лађу са шест шлепова. Али, дајући једну своју лађу друштву, зар ће бити мање сигурности у томе друштву, ако држава каже: ја узимам за то, толико и толико акција за себе, и са толико и толико акција, ја ступам као члан тога друштва. Ја мислим да то неће сметати, него ће шта више подићи вредност друштву. Мени се чини, да ће то дати и већу сигурност друштву, кад држава каже: ја чиним услуге друштву, ја постајем акционар, и стојећи овде као акционар, хоћу да имам гласа при свима питањима, те да на тај начин могу бити и контрола, те да не дам, да кад год неки поветарац, носећи те акције, по Берлину и Лондону, донесе нам не дај боже и немилих гласова.

С тога сам ја, не знајући ни мало, како стоји „Делиград“ са приходима и расходима; а у исти мах, извињујући одбор, што није поднео те податке, ја сам потпуно за предлог г. министра. Одбору се то мора и опростити с тога, што је наш одбор финансијски преоптерећен, и мора све ствари, готово трчећки да ради. С тога, може бити, није ни могао, да прибави биланс прихода и расхода „Делиграда“, и да на основу тога, са сигурношћу каже, је ли доиста „Делиград“ штеточина наш, или неће бити тако. Ја могу пристати и да је штеточина, да је рецимо пензионар, који само троши, а ништа не привређује. Али и тај пензионар држави ће некад извесно требати, он као пензионар може послужити у даноме тренутку, корисно земљи, корисније можда него и какав други пензионар. С тога и „Делиград“, баш и да држава има од њега штете, нека стоји за неки непредвиђен случај, нека стоји макар само за то, да држава може рећи: имам своју лађу. Друштво нека се послужи њоме, али у оном тренутку, кад би се, не дај боже, десило, да друштво дође до ликвидације, и кад оно ликвидира, опет ће „Делиград“ моћи остати *српска лађа*, (за оне акције, које ће се за њ сада узети), за коју се одушевљава прота Милан; опет ће „Делиград“ задржати тробојницу српску.

С тога ја мислим, да предлог министров треба усвојити. А одушевљење одбора у овој прилици, изгледа ми да је незгодно дошло, и да ћемо га пре задовољити, ако усвојимо предлог министров, него ли, ако се усвоји измена одборова.

К. С. Таушановић — Господо, нисам мислио да говорим о овој ствари, али говор г. посланика Никодија Милетића, побудио ме је да проговорим неколико речи. Ова установа постала је из стварних побуда, да се привредни односи наши ојачају. Тешкоће, са којима се ова установа имала да бори, до сада биће вама свима познате. Да је тешкоћа било, довољно је уочити тај факт, да и онда, кад је Народно Представништво пристало, и огарантовало 6% интереса, опет је требало читаве три године да прођу, па да се дође тек до једнога пароброда. Но сметње и препреке, које стоје у изгледу овоме друштву од сада, такве су, да Народно Представништво не треба ни за један тренутак да се устави, и не води бригу о овоме предузећу. И ако је приватно ово друштво, и ако оно носи назив акционарско друштво, оно је скроз и скроз патриотско предузеће. Само патриотизам акционара могао је бити покретач, да упишу акције, које доносе у Србији по 6%, јер капитал у Србији, далеко је скупљи од 6%, и да мало предузетника приватних има, који би уложили капитал са гаранцијом 6%, а с друге стране рескирали, да могу цео капигал да изгубе. С тога господо, ја морам да зажалим на г. Милетића. Господину се Милетићу може бити као скорашњем — новом посланику, измакла реч, да је дакле, нехотице казао, да је неко од чланова одбора, лично заинтересован, или да има у опште посланика у Скупштини, који ће при решавању овако тешког и важног питања да уплећу своје личне интересе. Ја никад не бих на тај пут напшао, и мислим да и г. Милетић признаће, да та реч није требала да падне у Скупштини.

Господо, у приликама финансијским, у којима се наша земља налази, тежак је положај посланика у Скупштини, на коју страну да скрене, кад се о оваком питању решава. Патриотизам налаже једно, државни интереси друго. Интереси су државни, да посланик у овоме времену, тешких финансијских прилика, заложи све и сва, да се земља извуче из финансијских криза. Интереси по све дневни налажу, да сваки посланик, опрезно, са највећом бригом и пажњом, даје сваку парицу, која се буде тражила за поткрепљење државних потреба, да добро мери, да ли је потреба стварна, и да ли треба одмах да се изврши, па тек онда да одобри кредит. Али с друге стране, посланик не сме никако да изгуби из вида, да су они интереси много претежнији и много јачи, које диктира чист патриотизам. Мени је веома мило, што г. Ранко Петровић у своме говору рече, да често патриотизам не треба употребљавати, и да га ваља употребити само онда, кад му места има, али у овој прилици жалим, што га не употреби, јер мислим, да је врло умесно било, употребити га, јер доиста само је патриотизам био, који је диктирао и министру привреде и овдашњој влади, да поднесе предлог Скупштини, да држава гарантује друштву 6%, и Скупштини, да тај предлог усвоји. Кад је финансијски одбор учинио предлог, да се ово питање на тај начин реши, што ће се пароброд „Делиград“ бесплатно уступити једном друштву, које тек има да се бори са тешкоћама, и које ће послужити општим интересима, учинио је то из патриотске намере. Можда се ко од вас вара, да пароброд „Делиград“ данас има некакве велике вредности, да је дакле, то лађа, која кошта тако скупо, да је тешко растати се са тако великим иметком. За време, док сам ја био министар народне привреде, он је два пута ишао на оправку; један пут је оправка коштала око 36—37 хиљада динара, а други пут око 80 хиљада динара: у Пешти је лежао три месеца, и кад је дошао после три месеца, опет је био неспособан за рад. „Делиград“, овакав какав је, он није ништа друго, до један обичан шлеп, и паробродско друштво са „Делиградом“ оваквим, какав је, може да се користи само као са једним добрим шлепом. А ако хоће друштво да се користи њиме као са лађом, то би могло да буде само,

ако се са свим измени друга машина, а то ће коштати толико колико половина саме лађе. На овај начин, као што је казао г. Ристa Поповић, држава скида са својих леђа један терет, и даје га друштву да оно поново уложи свој капитал, а у исто време, друштво морално обвезује, да буде спремно и готово да послужи оним циљевима и државним пословима, који су прека потреба у свако време, како наступе озбиљни тренуци у држави. Дакле, ја мислим, ако г. министар народне привреде до сада и није казао своје мишљење о овом питању, да он неће бити тврде речи, сад кад је крајње време да каже, да није томе противан, и мислим да није требало водити оволику дебату, јер нас у неколико износи и мало смешним, код овако ситних ствари. Пароброд „Делиград“ са шлеповима, ако се процени може изнети 20—30.000 дин., и то је та сума, око које се бакћемо овде, а јуче смо приватним људима давали веће ствари.

Министар народне привреде Раша Милошевић — Питање је истина ситно, али често и ситна питања могу да занимају Скупштину и да изазивају крупне последице, те према томе, и није ни мало чудно, што се ово питање овако отегло. Господо, пре но што сам се решио да поднесем Нар. Скупштини овај предлог на решење, ја сам ступио у преговоре са паробродским друштвом и резултат тога преговора био је тај, да је друштво добровољно пристало, да откупи од државе пароброд „Делиград“ са шлеповима по оцени једне стручне мешовите комисије, у којој ће бити чланови од стране министарства народне привреде и чланови од стране тога друштва; дакле, само друштво налазило је да има разлога да купи пароброд „Делиград“ од српске државе. Ја, као министар привреде, изјављујем, да немам никаквога разлога да поклањам пароброд са шлеповима никоме, па ни нашем паробродском друштву.

Пре свега не поричем све оне лепе циљи и намере, које има да достигне наше паробродско друштво. Српска држава, поимајући све оно, што треба једно наше паробродско друштво да постигне, учинила је доста велике жртве од своје стране, кад је уписала велики број акција тога друштва; па не само што је уписала велики број акција, него је осигурала извесну добит самом том друштву. Ако сад српска држава у замену за пароброд добије извесан број акција, онда нема сумње, да ће српска држава имати и јачег удела у свима пословима тога паробродског друштва, него што би имала, кад би „Делиград“ са шлеповима поклонила. Сем тога, има једна фина ствар, коју су г. г. говорници може бити увидели, али су избегавали да је спомену, а то је ова: за случај ако приходи паробродског друштва не буду били толики, да може без помоћи државне да плаћа акционарима 6 од сто у том случају, у случају штете дакле, кад не би било прихода толико да се измире огарантовани 6 на сто, у том случају добит је за српску државу, ако буде имала у рукама акције за вредност пароброда са шлеповима, јер ће платити у толико мање интереса, у колико више буде имала акција у својим рукама. Ову околност, господо, не треба губити из вида. Разуме се, ако буду повољни резултати, ако приходи буду већи од 6 од сто, онда је добро и за српску државу као и за све акционаре; али, ако буду резултати рада паробродског друштва неповољни, онда ће у толико мање штете бити за српску државу, у колико има више акција. То не треба заборавити у толико пре, што и само паробродско друштво увиђа, макар да је „Делиград“ индустријски инвалид, да може још дуго да ради, па га за то и тражи. Што данас „Делиград“ нема довољно прихода, томе није узрок то, што не ради довољно, он ради као коњ, он врло много издире, само му се не плаћа. Кад би „Делиград“ наплаћивао онолико, колико наплаћују приватна друштва, и кад би га поставили на индустријску ногу, онда би он радио као што раде и пароброди свију приватних друштава и истеривао би све своје трошкове.

Кад се, дакле, даје један пароброд друштву, онда му се не даје један белај, него му се дају шест шлепова и један пароброд, који врло добро ради и на кога је пре две године утрошено само на оправку 80.000 динара. Он се налази у таквом стању да данас ради, и ради добро, и од кад сам ја министар није се утрошила ни једна пара за његову оправку; а ни у једној фабрици, ни у једном индустријском предузећу није могуће да један етаблисман ради а да се на њега не троши. Нисам могао да сазнам тачну цифру колико кошта „Делиград“, али у колико сам дознао од прилике кошта 24.000 дуката. Дакле, вредност није мала, да то можемо упустити олако. Сад колико ће проценити, то је ствар комисије. Нема сумње, ако га комисија процени 1 динар, ја га дати нећу, он ће мени да чини веће услуге, него што је вредност једног динара. И не заборавите, господо, да „Делиград“ и данас врши услуге држави, и кад се држава лишава таквог једног средства, којим она располаже у свако време, онда не треба заборавити то, да за тај „Делиград“ треба да се прими колико толико акција, да будемо јачи акционари, те да утичемо на цео ток послова у том друштву.

Говори се: шта ће бити са чиновницима? Па, господо, ко има 10 год. службе, можда ће се употребити и даље у служби паробродског друштва. А кад друштво узме Делиград можда ће задржати исти персонал, јер у колико се увећа број бродова нема сумње — ако не буде баш у правој сразмери — да ће требати и већи број персонала. Нема сумње, да ће паробродско друштво требати стручан персонал, па, ако су добри, друштво ће их примити. А ако немају 10 год. службе и друштво их не прими, нека траже другу службу, ја о њима нећу да водим рачуна.

Овде је један од г. г. говорника рекао: што ће нам „Делиград“, кад од њега имамо само штете. Може, господо, какво предузеће и да буде штетно, али се нико не решава да такво предузеће коме поклони. Ја вас питам: кад неко од вас има млин или воденицу, или ма какво друго имање, па му та имања не дају довољно прихода, него им чак и штете доносе, онда нико од вас неће такво имање поклонити, него шта ради? Предузима сва средства да му се приходи увећају. Ако има на пр. воденицу, поклањате ли је? Не, него оштрите камење и предузимате разне мере, да добијете што више ујма. Или ако вам млин или воденица и после предузетих поправака не даје жељени резултат, онда, не радите у прво време као што би требало, гледате да је продате, ако је повољна цена а ако није, она често пута ради са штетом, али је тек не поклањате. Дакле, свакако, ако моја кућа не даје довољно кирије, ја је не поклањам него продајем?!

Дакле, ја вас у име владе молим, да примите предлог, а разуме се, да ће то бити у интересу наше трговине и у интересу државе, јер ће тако држава да сачува себи јачи утицај на ток послова у паробродском друштву.

Известилац Андра Парађанин — Шта је руководило финансиски одбор, да овакав свој извештај поднесе казали су господа: Поповић, Таушановић и други, и ја сад, кад би о томе говорио. само бих понављао њихове речи. Ја ћу да вам скренем пажњу на сам предлог г. министра привреде, за који се држе сви предговорници, који су за то, да се по предлогу његовом поступи. Добро кад проштудирамо предлог министров, није ништа друго но оно, што и одбор предлаже. Г. министар хоће, бар по мом мишљењу, својим предлогом да учини једну уштеду држави, ако га продамо. Г. министар овде каже: „Овлашћује се министар народне привреде, да може државни пароброд Делиград са шлеповима његовим уступити пр. срп. крањ. повл. брод. друштву за друштвене акције по процени једне мешовите комисије“. Ту ће процену извршити нека комисија, она ће проценити ко зна како. Друштво дакле, нема готових новаца да плати држави цену, која буде одређена, те да би држава могла какву своту новаца унети у своју касу. Оно даје акције, и како ја мислим ово није ништа друго, него размена два непотребна добра. Друштво даје акције, које му бадава леже а држава даје Делиград, који јој је такође непотребан. Шта ће бити, ако дамо Делиград за акције, па још ако наступи случај, да друштво потражи и другу уплату акција а по врх свега тога још, ако друштво ликвидира, онда не пропада само Делиград но и акције и онај новац, који је држава за исте дала, и онда је свакојако пропало све. Одбор

је мислио да је много боље да се Делиград поклони и с тога је овакав извештај поднео, те да се нема ништа више посла око тога, а до вас стоји, које ћете и које мислите да је боље оно и примите.

Потпредседник — Претрес је свршен. Скупштини је познато да на предлог одбора није пристао г. министар привреде. Одбор се поделио ва већину и мањину. Већина одборска је за то да се Делиград уступи бесплатно бродарском друштву а мањина је за предлог г. министра да се Делиград прода.

Хоћемо ли прво гласати о предлогу министровом?

Љуба Јоксимовић — Никад се до сад нисам уздржао од гласања и ако сам више од 5 год. посланик, али данас сам приметио нешто што морам да признам, да досада то нисам могао да приметим и што је врло важно и на што би Скупштина требала више пажње да обрати. Једна је реч од једног говорника можда и неотице пала први пут, али она се данас по други пут понавља и с тога да ми се не би пребацило да сам заинтересован у овој ствари, пошто сам акционар овога друштва, ја ћу се уздржати од гласања. Г. Милетић и Д. Димовић знамо како су се борили, кад је било питање о фабрици параћинској и нико им није казао да су они заинтересовани у ствари Миниха. Но данас г. Никодије Милетић вели, који је против његовог мишљења да је заинтересован. Господо, то зависи од васпитања господина Милетића. Ја нисам кадар да га сад васпитам. Ако он то продужи и даље, на Скупштини је то да оцени да ли то ваља или не ваља, али ја морам да приметим да нам нико од противника наших ни либерали ни напредњаци нису никад казали, да смо заинтересовани, с тога дакле, да се не би то доцније пребацивало можда и од пријатеља наших, ја се уздржавам од гласања.

Потпредседник — Ставићу на гласање предлог г. министра.

Арсеније Прокопијевић — Ја бих молио, како смо се у овој ствари поделили да гласамо поименце. (Чује се: *врло добро*). Молим 20 посланика да ме потпомогну. (*Потпомажу га.*)

Потпредседник — Према томе гласаћемо поименце. Ко је за предлог г. министра, да се Делиград уступи пароброд-ском друштву за акције, гласаће *за* а ко је против тога, гласаће *против*.

Секретар прозива:

Алекса Трајковић *за*, Андра Ђорђевић *за*, Андра Степановић *за*, Андра Параћанин *против*, Анта Рајичић *за*, Антоније Поповић *против*, Арсеније Прокопијевић *за*, Благоје Божић *за*, Богосав Поповић *против*, Васлије Живановић *за*, Велимир Карић *не гласа*, Владимир Поповић *за*, Владислав Павловић *за*, Вукашин Петровић *за*, Вуча Николић *за*, Гаврило Милорадовић *за*, Данило М. Јовановић *за*, *Димитрије Димовић*. — Придружујући се разлозима г. Љубе Јоксимовића, који је изнео узроке, са којих се уздржава од гласања, ја одбијам од себе оно, што је напоменуо мој друг г. Никодије Милетић, изјављујем, да се и ја уздржавам од гласања; Димитрије Карић *за*, Димитрије Кирковић *не гласа*, Доброслав Ружић *против*, Драгутин Дединац *за*, Ђока Анђелковић *за*, Ђока Бојић *за*, Ђока Брачинац *против*, Ђока Владић *за*, Ђока Стојковић *не гласа*, Живан Сретеновић *за*, Живко Малопарац *за*, Здравко Пауновић *за*, Јован Николић *за*, Јован Сопроновић *за*, Јован Станковић *за*, Јован Шелмић *за*, Јованча Стојановић *за*, Јоца С. Јовановић *за*, Јоца Селић *за*, Коста Таушановић *против*, Лазар Прокић *за*, Љуба Јоксимовић *не гласа*, Љуба Ковачевић *за*, Љуба Николић *против*, Љубисав Благојевић *против*, Марко Петровић *против*, Марко Швабић *за*, Мата Максимовић *за*, Мика Даниловић *за*, Милан Ђурић *против*, Милан П. Милићевић *за*, Милија Миловановић *не гласа*, Милоје Барјактаровић *за*, Милосав Витић *за*, Милош Богдановић *за*, Милош Ђорђевић *против*, Милош Марковић *за*, Милун Миљковић *за*, Милутин Гарашанин *за*, Митар Мићовић *за*, Миња Бранковић *за*, Михаило Радовић *за*, Михаило Ристић *за*, Михаило Стојаковић *против*, Никодије Милетић *за*, Никола Поповић *за*, Новак Милошевић *за*, Павле Крстић *за*, Павле Ранковић *за*, Павле П. Смиљанић *за*, Петар Ђаковић *за*, Пера Павловић *за*, Радисав Митровић *за*, Радован Поповић *против*, Ранко Петровић *за*, Ранко Тајсић *за*, Раша Милошевић *за*, Раша Нинић *за*, Риста Поповић *против*, Сава Грујић *за*, Сава Милићевић *против*, Светозар Славковић *за*, др. Станојло Вукчевић *за*, Станко Петровић *за*, Станча Виденовић *за*, Стеван Ристић *за*, Стеван Д. Поповић *против*, Тодор Дидић *за*, Тодор Радовановић *не гласа*, Тома Бојичић *за*, Урош Плазина *за*, Филип Милојевић *за*, Павле Ј. Вуковић *не гласа*.

Изволте чути резултат гласања. Гласало је свега 93 посланика, од којих је гласало за предлог министров 69, против 15 а 9 се уздржало од гласања. Према томе објављујем да је Скупштина усвојила предлог г. министра привреде. —

Овим је исцрпљен данашњи дневни ред, и с тога данашњу седницу закључујем а другу заказујем сутра у 8 часова пре подне. На дневном је реду други претрес измена у закону о царинском устројству.

(Састанак је трајао до 1 час. по подне.)

53 САСТАНАК

8 августа 1893 у Београду

ПРЕДСЕДАВАО ПОТПРЕДСЕДНИК,

Димитрије Катић

СЕКРЕТАР,

Алекса Ратарац

Присуствовали су од г.г. министара: министар финансија, иностраних дела и привреде.

Почетак у 9 часова пре подне.

Потпредседник — Отварам 53 састанак. Изволте чути протокол 52 састанка.

Секретар Љуба Јоксимовић прочита протокол.

Потпредседник — Усваја ли Скупштина прочитани протокол? (*Усваја*). —

Изволте чути молбе и жалбе, које су Скупштини упућене.

Секретар чита:

Суд општине брестовачке (у срезу лесковачком, округу врањском), моли, да се село Доње Бријање не одвоји од исте општине;

Сељани из Заклопаче (у срезу грочанском, округу подунавском), моле, да се у Београду укине трошарина; и

Милисав Рајковић из Београда, моли, да може просити.

Потпредседник — Све ове молбе упућују се одбору за молбе и жалбе.

Потпредседник — Има реч Миња Бранковић.

Миња Бранковић — Ја бих молио председништво, да ми објасни, зашто ове Скупштине није изнет предлог Алексе Ратарца, о београдској трошарини?

Потпредседник — Предлог Ратарчев и другова, није могао ове Скупштине да дође на дневни ред с тога, што по прописима пословника скупштинског, није могао да прође кроз све оне путове, које пословник прописује. —

Сад прелазимо на дневни ред. На дневном је реду други претрес измене закона о царинском устројству. Молим г. известиоца да дође.

Известилац Јован С. Јовановић прочита § 1, (ст. 444).

Потпредседник — Пошто нико не тражи реч, то стављам на гласање: Ко је за то да се члан 1 прими, нека седи, а ко је против, нека устане? (*Сви седе*). — Објављујем, да је Скупштина усвојила чл. 1.

Известилац прочита § 2. (стр. 444).

Потпредседник — Усваја ли Скупштина прочитани параграф? *(Усваја).*

Известилац прочита § 9. (стр. 444).

Потпредседник — Усваја ли Скупштина прочитани параграф? *(Усваја).*

Известилац прочита § 81. (иста стр.).

Потпредседник — Усваја ли Скупштина прочитани параграф? (*Усваја).*

Известилац прочита § 82. (иста стр.).

Потпредседник — Усваја ли Скупштина прочитани параграф? *(Усваја).*

Известилац прочита § 83. (стр. 444).

Потпредседник — Усваја ли Скупштина прочитани параграф? *(Усваја).*

Известилац прочита § 84. (стр. 444).

Потпредседник — Усваја ли Скупштина прочитани параграф? *(Усваја).*

Известилац прочита § 110. (стр. 444).

Потпредседник — Усваја ли Скупштина прочитани параграф? (*Усваја).*

Известилац прочита § 112. (стр. 444).

Потпредседник — Усваја ли Скупштина прочитани параграф? *(Усваја*).

Известилац прочита § 119. (иста стр.).

Потпредседник — Усваја ли Скупштина прочитани параграф? *(Усваја).*

Известилац прочита § 121. (иста стр.).

Потпредседник — Усваја ли Скупштина прочитани параграф? (*Усваја).*

Известилац прочита § 122. (иста стр.).

Потпредседник — Усваја ли Скупштина прочитани параграф? *(Усваја).*

Известилац прочита § 123. (стр. 445).

Потпредседник — Усваја ли Скупштина прочитани параграф? *(Усваја).*

Известилац прочита § 124. (иста стр.).

Потпредседник — Усваја ли Скупштина прочитани параграф? *(Усваја).*

Известилац прочита § 125. (иста стр.).

Потпредседник — Усваја ли Скупштина прочитани параграф? (*Усваја).*

Известилац прочита § 126. (иста стр.).

Потпредседник — Усваја ли Скупштина прочитани параграф? (*Усваја).*

Тиме је свршено друго читање овога закона. Закон се враћа одбору да исправи редакцију, па да се после, кад се врати из одбора, о њему поименце гласа. —

Молим вас, господо, како је сад свршетак скупштинских седница, то је потребно, да Скупштина изабере одбор од 7 чланова, који ће са председништвом прегледати и оверити скупштинске рачуне. С тога молим г. г. посланике, да се састану у секције, и свака секција да изабере по једног члана за тај одбор. За то време дајем четрт часа одмора.

После одмора

Потпредседник — Одбор је прегледао редакцију измена у закону о царинском устројству. Изволте чути г. известиоца.

Известилац Јован С. Јовановић чита целокупне измене у закону о царинском устројству.

Потпредседник — Сад ће се гласати поименце о овом закону. Ко је за закон, гласаће за, а ко је против закона, гласаће против.

Секретар прозива:

Алекса Ратарац *за*, Алекса Трајковић *за*, Андра Ђорђевић *за*, Андра Николић *за*, Андра Степановић *за*, Андра Параћанин *за*, Анта Рајичић *за*, Антоније Поповић *за*, Арса Дреновац *за*, Арсеније Прокопијевић *за*, Благоје Божић *за*, Богосав Поповић *за*, Василије Живановић *за*, Велимир Тодоровић *за*, Владимир Поповић *за*, Владислав Павловић *за*, Вукашин Петровић *за*, Вуча Николић *за*, Гаврило Милорадовић *за*, Данило Јовановић *за*, Димитрије Димовић *за*, Добросав Ружић *за*, Драгомир Рајовић *против*, Драгутин Дединац *за*, Ђока Бојић *за*, Ђока Брачинац *за*, Ђока Владић *против*, Ђока Стојковић *за*, Ђура Хорватовић *за*, Живан Сретеновић *за*, Живко Малопарац *за*, Здравко Пауновић *за*, Јован Николић *за*, Јован Сопрановић *за*, Јован Станковић *за*, Јованча Стојановић *за*, Јоца С. Јовановић *за*, Јоца Селић *за*, Лазар Прокић *за*, Лука Лазаревић *за*, Љуба Јоксимовић *за*, Љуба Ковачевић *за*, Љуба Николић *за*, Марко Швабић *за*, Мата Максимовић *за*, Мика Даниловић *за*, Мика Х. Тонић *за*, Максим Сретеновић *за*, Милан Ђурић *за*, Милан Милићевић *за*, Милија Миловановић *за*, Милоје Барјактаровић *за*, Милош Ђорђевић *за*, Милош Марковић *за*, Милун Миљковић *за*, Милутин Гарашанин *за*, Митар Мићовић *за*, Миња Бранковић *за*. Михаило Веселиновић *за*, Михаило Вујић *за*, Михаило Марковић *за*, Михаило Мартинац *за*, Михаило Поповић *за*, Михаило Радовић *за*, Михаило Ристић *за*, Михаило Стојаковић *за*, Никодије Милетић *за*, Никола Поповић *за*, Новак Милошевић *за*, Павле Крстић *за*, Павле Поповић *за*, Павле Ранковић *за*, Павле Смиљанић *за*, Петар Ђаковић *за*, Петар Максимовић *за*, Петар Павловић *за*, Радисав Митровић *за*, Радован Поповић *за*, Ранко Тајсић *за*, Раша Милошевић *за*, Раша Нинић *за*, Риста Поповић *за*, Сава Милићевић *за*, Светозар Милосављевић *за*, Светозар Славковић *за*, Станојло Вукчевић *за*, Станко Петровић *за*, Станча Виденовић *за*, Стеван Ристић *за*, Стојан Новаковић *за*, Стојан Станковић *за*, Стеван Д. Поповић *за*, Тодор Дидић *за*, Тодор Радовановић *за*, Тома Бојичић *за*, Урош Плазина *за*, Филип Милојевић *за*, Павле Ј. Вуковић *за* и Димитрије Катић *за*.

Потпредседник — Изволте чути резултат гласања. Гласало је свега 101 посланик, од којих су 99 гласали за, а 2 против закона. Према томе објављујем, да је Скупштина примила у целини измене у закону о царинском устројству. —

Изволте чути списак господе посланика, која су ушла у одбор за преглед скупштинских рачуна.

Поп Марко Петровић, Љуба Јоксимовић, Никола Николић, Лука Лазаревић, Риста Поповић, Сава Милићевић и Миленко Веснић.

Потпредседник — На реду је одговор г. министра иностраних дела на интерпелацију г. Јов. С. Јовановића.

Заступник министра просвете, министар иностраних дела Андра Николић — У место г. министра просвете, који је болестан, ја сам се јуче примио да се одзовем овој потреби господе интерпеланата, те да званичним путем добавим онај документат — ону крштеницу — коју су г. г. интерпеланти, Јоца Јовановић и Алекса Ратарац тражили, али је из извесних разлога нису добили.

Видећи из интерпелације, да се тражи: ако министар не ће да добави овај документат, онда да одговори, за што и по коме основу не ће то да учини, ја сам сматрао за дужност да известим г. министра просвете о томе и да му представим од моје стране, да нема разлога за што министар просвете не би прибавио тај документат, који су г. г. интерпеланти тражили, те да се један спорни посао заврши и г. министар просвете је прихватио мој предлог, и наредио депешом срезком начелнику, да о самој ствари, кад је рођен г. Павле Поповић, одмах депешом јави, а документат — крштеницу — првом поштом да пошље. На то је дошао одговор од начелника среза млавског и у том одговору срески начелник јавља ово:

Председнику министарског савета, министру просвете и црквених послова

По крштеници, коју је парох села Каменова данас издао, г. Павле Поповић, судија пожаревачког првостепеног суда и

народни посланик, родио се у селу Каменову 23 септембра 1863 год. од оца Гаврила Поповчћа, свештеника и матере Марије. Крштење је извршио у капели каменовскеј Лазар Пантелић свештеник, а кумовала Петрија, супруга Миладина Филиповића из Каменова. Крштеницу шаљем поштом.

Свеза ЦБр. 930.

Бр. 8866.
7 јула 1893 год.
Петровац.

Начелник срески,
Јаша Големовић с. р.

Према томе ја држим, да је захтев г. г. интерпеланата овим радом задовољан, шта ће они даље радити, то је сад чисто ствар њихова и Скупштине. Од стране владе учињено је, што се могло.

Како је ова интерпелација упућена и на мог друга г. министра унутрашњих дела, то ја држим, да је овим одговорено и за њега и да нема шта више о томе да се одговара.

Павле Поповић – Господо посланици! Кад сам у Народну Скупштину, у овај свети дом ушао, одликован поверењем дичних ми Пожаревљана, ушао сам једино са том мишљу, да како њима тако и васцелој отаџбини и престолу послужим својим радом. Да, господо, то беше мој циљ, то беше моја жеља, то беху моје тежње.

Исто тако при улазу у овај свети дом држао сам, да у њему не ћу наћи и таквих људи, који ће ми, само за то, што сам се овом мишљу носио, стати на пут и спречати ме, да моје жеље, моје тежње остварим, и да отаџбини својим радом послужим. Да, ја сам држао, да у овај дом улазе само људи са чистим срцем, са чистом душом, неоптерећеном злобом, као што сам и ја ушао, једино у циљу, да сви слошке приномемо на опорављење и унапређењу ове наше много напаћене нам отаџбине. Али на жалост, како сам се у томе преварио. И Народна Скупштина, као да није била те среће, да се таквих људи ослободи. И међу нама нашло се људи, којима као да није стало до тога, да у Народној Скупштини гледају људе са млађим напреднијим мислима, већ гледају, да их још у почетку свога развоја униште, сузбију, угуше пре него су се и појавили са својим радом; тако се, господо, не служи отаџбини, тако се отаџбина само руши, јер се млађе снаге убијају и не даје им се могућности, да корисно отаџбини својим радом послуже.

Господо посланици! Носећи се том мишљу, коју сам напред напоменуо, ја нисам могао, а нисам ни смео, да поверење не примим и својим радом покажем, да се Пожаревљани нису преварили, кад су ме одликовали том чашћу, да и ја учествујем у раду на лепшој будућности миле нам отаџбине.

Ја сам примио то поверење мојих Пожаревљана и не мислећи, да ће ми се на овако цинпичан начин износити, да ја немам 30 година; ја се примих тога поверења, знајући, да су ме моји мили Пожаревљани, својим гласањем од 20.000 гласова одликовали, и ја га нисам могао сузбити. Пожаревљани су можда с правом рачунали, да ћу штогод моћи послужити народу с тога, што су знали моју спрему; знали су, да сам се школовао овде у Београду, па после и у Паризу.

Господо посланици, као што рекох, тај ме је циљ једино руководио, да ја нисам баш рачунао на кантару, да ли ми је 30 година, или ми је недостајао један или два месеца. Као што кажем, не стоји, и ако је овде крштеница донета, да сам ја рођен збиља 23 септембра, већ ћу се постарати, ако Скупштина то хоће, да ми дозволи, да на ово питање одговорим и расправим онако, како доликује и Народној Скупштини и верификационом одбору, који има да прегледа посланички мандат. Ја сам био тада, а то је 23 септембра, крштен, а 22 априла ја сам био рођен.

Ја ћу показати за што је мој родитељ, мој покојни отац Гаврило Поповић, рђаво завео у протокол дан, кад сам се родио. Као што рекох, ја сам се родио 22 априла, и ја мислим, да ћу то моћи потврдити оним људима, који знају, кад сам се родио. Те године по обичају — кад већ морам да причам како је обичај у кући мога оца био, мој отац своју децу није крштавао за 2—3 месеца, — у току тих дана нас је задесила несрећа, јер су нас зликовци похарали и однели нам 1000 дуката. У таквој незгоди родитељ ми се изгубио, трагао је за зликовцима, јурио је за њима а нико није мислио на новорођено дете, нека се крсти, кад се хоће. То је било, ако се не варам јуна месеца; кад би још ту био поштовани посланик, Павле Станковић из мога села — он то врло добро зна, и он би то потврдио. Дакле, у тако незгодном положају, у коме се налазила моја кућа, кад су ме родитељи крстили, отац ми је заборавио и дан, кад сам се родио и забележио је не 22 април, него 23 септембар и крстио ме тога дана. Дакле, ја сам потпуно појмио да имам 30 година и никад нисам могао помислити, да ће се на овакав цинички начин тражити могућност, да ме са ове посланичке клупе отерају. Мени је са свим све једно, да ли ћу ја бити и даље посланик или не, али не могу дозволити, да се како мени тако и мојим бирачима на овај начин пљуне у образ. Ја молим Скупштину, да донесе своју одлуку и одгоди ово, док се тачнији подаци о томе не донесу.

Може бити, да ће се рећи, па ово је јавна исправа. Ја мислим, да ће за Скупштину бити довољно ово, што сам изнео, да се збиља могло онако рђаво погрешити, да се дан рођења заведе погрешно у протокол крштених, и, господо, кад се полази с те стране, ја кажем, да фактички имам 30 година. Али, још и ово: да ја, као што су казала господа интерпеланти, имам 29 година, 11 месеци и 8 дана, ја се чудим, како се могло овако једно питање истаћи; зар само за то, што једном посланику треба само још месец дана, због тога зар још треба крнарити народ? Ја мислим, да ће се Народна Скупштина у својим одлукама руководити не само правилношћу, него и корисношћу. Верификациони одбор свршио је свој посао, и донео мишљење, да су избори правилни, и кад је цела Скупштина то усвојила, онда се не може даље трагати, јер, кад би се то радило, онда би се сваки посланик могао избацити напоље; само треба да се каже, да један нема више од 25, други 28 година и т. д. Дакле, верификациони одбор је суд, који расправља та питања и износи их пред Народну Скупштину. Можда ће ко рећи, како се сад може износити такав један факт? То је питање, за које је могао свако да зна, да ли сам ја имао или не прописани број година. Интерпеланти су могли још у оно доба изнети своју жалбу, кад је верификациони одбор имао да прегледа посланичка пуномоћија, али кад је верификациони одбор свршио тај посао и Скупштина је по закону примила мој мандат, онда нисам мислио да се овако питање потрже, и држим, да би по закону Скупштина гребала ову интерпелацију да одбаци. Али, ако нећете ово питање да одбијете с тога, што му нема места, онда треба по овом другом: Скупштина не треба да пренагли по овом питању, него да има на уму, да је погрешно заведен дан рођења у протокол крштених. Верификациони одбор, који се тим питањем бави, може донети одлуку о томе, да ли сам ја имао 30 година или не, кад сам био кандидован за народног посланика, а ја знам, да ће се Скупштина руководити у овом питању и правилношћу и корисношћу, и ако то буде, онда ће се ово питање решити онако како треба.

Јован С. Јовановић — Молим вас, господо, ја као интерпелант немам потребе, да на дугачко и на широко говорим, по што је моје мишљење и уверење, да г. Павле Поповић нема 30 година, доказао је и извештај од начелника среза млавског. Имао бих само да учиним неке примедбе на говор г. Павлов, а то с тога, да господа посланици не би олако примили сва она његова причања о добу рођења његовог. Треба само знати, да је Павлов отац био свештеник, и као свештеник потпуно је знао ред, како треба заводити у протокол крштених дан рођења као и крштења детињег, и ја сам уверен, да је он, његов отац, завео у протокол право стање ствари. Да је то био какав прост сељак, Влах из Омоља, који је неписмен, могло би се и веровати причању Павловом, али свештеник бити и онако урадити, утерује ме у веровање да Павле неистину говори. Ја мислим да оцена самог Павла о рођеном

му оцу није требала онако да испадне, јер га износи као неуредна свештеника, а то не служи на част добром сину. Што даље наводи, да је то маленкост, што нема године и да не би требало Скупштина да води претрес о томе, ја само ово напоминьем, да 96 члан Устава каже, да посланик треба да има 30 година, а да Скупштина погази члан 96, ја мислим, да је г. Павле „*мали*“, да му Скупштина ту љубав учини.

Ја молим, да Скупштина ово упути верификационом одбору, да он донесе решење према одредбама законским.

Алекса Ратарац — И ја сам потписао ову интерпелацију. Не бих говорио сад, јер немам шта, по што је овде јавна исправа и тачно извешће; него бих требао неколико речи да кажем господину бившем посланику, Павлу Поповићу, који вели, да је дошао у овај дом, да послужи престолу и отаџбини и да му ми то на неки цинички начин бранимо. Нико му то не брани, да служи престолу и отаџбини, и ми смо за то дошли овде, али, кад дођемо у овај дом, морамо да послужимо онако, како прописује Устав. Мени изгледа чудновато, кад он као судија хоће причањем да одбрани себе, да има 30 година и да је рођен 22 априла, а не 23 септембра као што говори крштеница. По томе изгледа, да он не зна шта је крштеница, да је то јавна исправа и да се не може сведоцима доказивати противно ономе, што је у крштеници. Да ли се то слаже са његовим положајем, не знам, али не да му фали месец и два, него само 2 сата, он одмах треба да узме капу, па да иде на галерију; ту нема погађања. Јавна исправа доказала је, да смо ми имали право, да ово није била само новинарска вест, него да је био истинит глас, да он није имао 30 година, и према томе ја као посланик имам право да га осудим, што се кандидовао за посланика и дошао у Скупштину, кад је знао да по крштеници није имао 30 година. А ми нисмо за осуду, који га терамо да иде на галерију, и ја мислим, да ће Скупштина и влада знати шта ће даље радити.

Михаило Поповић — Господо, Устав и закони морају се поштовати. Ако хоћемо да се наша држава развија правилно, онда се мора устав поштовати у свима његовим одредбама. Ако ми то начело усвојимо, да Устав, ма у којој одредби, ма у најнезнатнијој одредби мало нагризмо, онда смо ми с тим већ створили један преседанс за кршење и нагризање свију осталих уставних одредаба. Према томе, позивање господиново на службу Краљу, Отаџбини и народу, овде је било сасвим неумесно. Ко хоће истински да служи интересима земље и престола и народа, тај на првом месту мора да да поштује Устав и законе. По чл. 96 са свим је јасно, да човек, који није навршио 30 година, не сме да дође у Скупштину, он може ући у Скупштину, против воље Устава, али ми, који смо дошли овде да све послове радимо на основу Устава и закона, ми не смемо допустити не ни дана него ни секунда, да један човек седи у Скупштини против воље Устава Према томе овде г. Павлу Поповићу не може бити места, по што нема 30 година, јер то Устав неће, а наша је воља код уставне воље сувише мала. Позивању г. Павла Поповића на тај факт, да је верификациони одбор већ свршио ту ствар и да је Скупштина примила извештај и да би према томе већ тај чин био довољан да га и даље задржимо у Скупштини, апсолутно нема места никако. Господо, тим чином потврђује се морална незрелост г. Павла Поповића, јер се тим чином доказује ни мање ни више него, да је г. Павле Поповић пшао на то да обмане Скупштину. И збиља, он је обмануо и своје бираче и верификациони одбор и Народну Скупштину. И сад, кад Народна Скупштина види, да је нешто усвојила у обмани, зар Народна Скупштина да то своје дело на обмани основано не поправи? Поступак г. Павла Поповића не може се никако одбранити. Ја сам од г. Павла очекивао сасвим другу реч, ја сам очекивао од њега, као судије, који зна колико се морају поштовати закони, да ће у својој речи казати, да се случајно помео у рачунању својих година, што се у осталом може догодити, те је мислио, да је за годину дана старији него што је. Али, признавати да нема 30 година, па онда, кад Скупштина тражи, да се Устав поштује, пребацивати Скупштини да она хоће на цинички начин да стане на пут човеку, који хоће да служи интересима народа и Отаџбине, таквом пребацивању нема места. Ми смо у том положају да та пребацивања не само вратимо г. Павлу Поповићу исто тако, него још са јачом оштрином. Но да се не би опет огрешили о пословник, ја мислим, да би требало ову кривицу, као један нов прилог, послати верификационом одбору, као прилог, који ће растерати ону обману, под којом је верификациони одбор предложио г. Павла Поповића за посланика, и сад кад добије тај нови прилог и по што се увери, да је обманут, да донесе ново решење на основу новог прилога и да свој извештај најдаље сутра у јутру изнесе на решење.

Павле Поповић — Ја ћу да будем кратак. Ја ћу напоменути само ово. Жао ми је што је господин мало час напоменуо, да сам ја признао, да нисам имао 30 година. На против, ја сам тврдио, да сам знао, да сам имао 30 година, онда кад сам био кандидован за народног посланика, и отуда ја сам после закључио да је у крштеници рђаво забележено време, кад сам се родио. И ја сам тражио, да ми Скупштина у овом питању дозволи, да кажем своје наводе, кад се они оспоравају, а ја мислим, да је ово довољно, па да уверим Скупштину, да је могао наступити тај случај услед неногода, које су биле у кући, те се у тој несрећи заборавило и на дан да се тачно забележи, кад је рођење било. Дакле, кад сам навео те разлоге, ја мислим, да Скупштина треба да ми дозволи да добавим доказе, те да уверим Скупштину, да не стоји оно, што су г. г интерпеланти изнели, да ја немам 30 година. И кад то будем потврдио, онда нека Скупштина реши, да ли ће поклонити већу пажњу, већу веру овоме, што је овде изнесено или ономе, што ћу ја као доказ изнети.

Михаило Поповић — Ми, господо, у овој ствари не смемо да будемо неправедни, али и поред овог званичног акта ја налазим разлога за своје уверење, да г. Поповић нема тридесет година још и у самом понашању и ћутању његову од онога дана, кад је та вест о његовим годинама публикована у јавности. Част му је, господо, тада диктовала, да изађе и противно докаже, или ако би било оно у истини, што се у штампи наводи, да положи мандат. То су једина два излаза, трећега није могло да буде. Што г. Поповић није ни покушао, да обори изнето тврђење, то доказује, да је она вест у новинама изнесена била истинита. А кад то стоји, онда је г. Поповићу и најбитније поимање части диктовало, да положи посланички мандат. Та се вест сад потврђује и овим званичним извештајем, и онда ја имам довољно уверења, довољно разлога да верујем, да г. Павле Поповић има свакако ту намеру, да, пошто се Скупштина сутра распушта, да он сада решење скупштинско о овој ствари одложи до онога времена, кад напуни 30 година и кад се може кандидовати као посланик. Ја могу у напред да сумњам и не могу да верујем, да ће бирачи по ново кандидовати г. Поповића за посланика, али све једно, био он поново кандидован или не, Скупштина не сме да има обзира према човеку, који њену пажњу ни најмање не заслужује, јер је покушао да обманом заведе Скупштину на гажење Устава.

(Наставиће се)

Одговорни уредник Ранко Петровић

Штампа српско-краљев. државне штампарије